

MATEMATIKANING HAYOTIMIZDAGI AHAMIYATI

Ergashov Ozodbek Hotam o'g'li

Buxoro davlat universiteti talabasi

ozodbekergashov2202@gmail.com

Anotatsiya: *Bu maqola "Matematikaning hayotimizdagi ahamiyati" mavzusida yozilgan. Ushbu maqolada matematika fanining o'quvchi yoshlar hayotida o'rnini va muhimligini ko'rib chiqdik. Matematika o'quvchilarga kasbiy rivojlanish, tashqi dunyo bilan bog'lanish, jismoniy rivojlanish, va o'zlarini yaxshi ko'rsatishda qanday yordam berishi haqida mulohaza qilindi. Maqolada matematika o'rganishning muhimligi va o'quvchilarni bu fan orqali sodda yechish va tahlil qilish, fikrlash va muammolarni hal qilish, maqsadlarni qo'yish, va o'zlarini rivojlantirish imkonini ta'kidlagan.*

Kalit so'zlar: *matematika, kasbiy rivojlanish, tashqi dunyo, fikrlash, jismoniy rivojlanish, muammolar, maqsadlar.*

Abstract: *This article is written on the topic "Importance of Mathematics in our life". In this article, we considered the place and importance of mathematics in the lives of young students. Communicated how mathematics can help students in professional development, communication with the outside world, physical development, and self-presentation. The article emphasized the importance of learning mathematics and the ability of students to solve and analyze, think and solve problems, set goals, and develop themselves through this subject.*

Key words: *mathematics, professional development, external world, thinking, physical development, problems, goals.*

Аннотация: *Данная статья написана на тему «Значение математики в нашей жизни». В этой статье мы рассмотрели место и значение математики в жизни школьников. Рассказывали, как математика может помочь студентам в профессиональном развитии, общении с внешним миром, физическом развитии и самопрезентации. В статье подчеркнута важность изучения математики и способности учащихся решать и анализировать, думать и решать проблемы, ставить цели и развиваться посредством этого предмета.*

Ключевые слова: *математика, профессиональное развитие, внешний мир, мышление, физическое развитие, проблемы, цели.*

KIRISH

O'zbekiston, hududida qadim zamonlardan beri fan va madaniyat sohasida katta rivojlanib kelayotgan davlatdir. Xususan, astronomiya, matematika, tibbiyot, kimyo, tarix, falsafa, tilshunoslik, adabiyotshunoslik kabi fanlar va haykaltaroshlik, to'qimachilik, kulolchilik, shishasozlik va boshqa kasblar keng rivojlangan. Hozirgi O'zbekiston olimlari uzoq o'tmish mutafakkirlari qoldirgan ilmiy merosni faol o'rganib, o'zlarining yangi kashfiyotlari bilan fanni boyitgan holda jahon fani rivojiga munosib hissa qo'shmoqdalar.

IX-X asrlarda O'rta Osiyo (butun Markaziy Osiyo) zamonaviy akademiyalarga o'xshash ilk ilmiy muassasa va jamiyatlar tashkil etila boshlagan. Sharqdagi yirik ilmiy va madaniy markazlardan biriga aylandi. XI asrda Urganch, Xorazm poytaxti, obod, yuksak madaniyatga ega shahar bo'lgan. Xorazmshoh Abul Abbas ibn Ma'mun madaniyat va ilmga qiziquvchan hukmdor bo'lgani uchun olimlar, shoirlar, musiqachilar, xattotlar, arxitektor va rassomlarni har tomonlama qo'llab-quvvatlagan. Urganchdagi Xorazmshohlar saroyida tibbiyot xodimi Abu Ali ibn Sino (Avitsenna), aniq fanlar vakili Abu Rayhon Beruniy, tarixchi ibn Miskavayx, matematik Abu Nasr ibn Iroq, faylasuf Abu Saxl Masixiy, tabib ibn Xammar va boshqa Sharq mutafakkirlari, qomusiy olimlar xizmat qilishgan.[1]

Musulmon Sharqdagi birinchi akademiya – “Baytul Hikmat”ni yer meridiani uzunligi darajasini o'lchashda qatnashgan mashhur matematik al-Xorazmiy (783-850) boshqarishgan. Astrolyabiya (usturlob) qurish haqidagi asari, “Kitob al-jabr va al-muqobala”, dunyodagi ilk “Astronomik jadval”lardan biri hamda qator ilmiy risolalar – “Hind hisobi haqida risola”, “Quyosh soatlari haqida risola”, “Musiqqa haqida risola” va boshqa ilmiy ishlar uning qalamiga mansub. Al-Xorazmiy birinchi bo'lib qator algebraik tenglamalarni yechdi, birinchi bo'lib sonlar qatoriga yangi “nol” sonini kiritdi, bu sonlar nazariyasini kengaytirdi va manfiy sonlarga o'tish imkonini berdi. Shu muvaffaqiyatlari uchun matematikaning yangi bo'limi al-Xorazmiy sharafiga “algebra” deb atalgan. Al-Xorazmiyning mashhur “Kitob al-jabr va al-muqobala” (Tiklash va qarama-qarshi qo'yish haqidagi kitobi) da algebra ilk bor matematikaning mustaqil sohasi sifatida qaraladi. Zamonaviy kibernetikaning asosiy tushunchasi, uning zaruriy asoslaridan biri “algoritm” etimologik jihatdan al-Xorazmiyning ismi bilan bog'liq.

Urganchda o'ziga xos akademiya – “Bilimdonlar uyi” tashkil qilingan edi, unda astronomiya, falsafa, matematika, tibbiyot bo'yicha tadqiqotlar o'tkazilgan. Lekin bu holat Urganchda 1017-yilda Mahmud G'aznaviy Xorazmni istilo qilgunicha saqlanib qoldi.

MUHOKAMA VA NATIJALAR

Agar diqqat bilan qarasangiz, matematika inson hayotidagi ahamiyatli o'rin olib boradi. Kompyuterlar, zamonaviy telefonlar va boshqa qurilmalar har kuni biz bilan birga bo'lib, ularni yaratishda matematikadan foydalanish shart. Bu, buyuk fan qonunlari va hisob-kitoblardan ko'ra foydalanishsiz amalga oshirish mumkin emas. Lekin, matematika odamlar va jamiyatning hayotida faqat shunday qo'llanilmaydi. Aks holda, ko'plab san'atkorlar masalarda muammolarni hal qilish uchun sarflangan vaqtni toza vijdon bilan o'tkazishadi va teoremlarni isbotlashadi mumkin. Ammo, matematika faqat undan foydalanish uchun emas. Kelajakda nima uchun matematikani tushunishimizni ko'ramiz.

Boshlash uchun, matematika nima ekanligini tushunishga harakat qilish kerak. Qadimgi yunon tilidan tarjima qilingan uning nomi "fan" yoki "o'rganish" degan ma'noni ifodalaydi. Matematika ob'ektlarning shakllarini sanash, o'lchash va tasvirlash operatsiyalariga asoslanadi. Ushbu tuzilma, tartib va munosabatlar haqidagi bilimlarga asoslanadigan asosdir, va ular fanning mohiyatini belgilaydilar. Matematikada real ob'ektlarning xossalari ideallashtiriladi va rasmiy tilda yoziladi, shuningdek ular matematik ob'ektlarga aylanadi. Ideallashtirilgan xususiyatlarning ba'zilari aksiomaga asoslanadi, keyin

esa ulardan boshqa haqiqiy xususiyatlar chiqariladi. Haqiqiy hayot ob'ektining matematik modeli shunday shakllanadi.

Matematika bir-birini to'ldiruvchi ikkita qismga bo'linadi: nazariy fan, ichki matematik tuzilmalar bilan shug'ullanadi, va amaliy fan (applied), o'z modellarini boshqa fanlarga taqdim etadi. Fizika, kimyo, astronomiya, muhandislik tizimlari, prognozlash va mantiq har doim matematik apparatdan foydalanadi. Matematika yordamida kashfiyotlar qilinadi, naqshlar topiladi, voqealar bashorat qilinadi.[2]

Matematikaning inson hayotidagi ahamiyati baholanib bo'lmaydi. Asosiy matematik qonunlarni bilmagan kishi zamonaviy dunyoda har qanday kasbi o'rganishga qodir emas. Raqamlar va operatsiyalar bilan moliyachilar va buxgalterlar bilan qatnashishdan tashqari, astronomlar masofa kuzatish va biologlar gen mutatsiyasini tushunishlari uchun matematikani qo'llay olmaydilar. Muhandislik va dastur tuzilishi sohalarida ham matematika yordam beradi.

Bizning hayotimizda matematika faqat kasbni egallash va olingan bilimlarni amalga oshirish jarayonida emas, balki har kuni hamma narsaga qodir emasligimizni ko'rsatadi. Hozirgi kunda, deyarli har soatda biz fanlar malikasidan foydalanamiz. Bu sababli, matematika o'rganishni tez boshlash juda muhim. Oddiy va murakkab masalalarni yechish, qo'shish, ayirish va ko'paytirishni o'rganishning yanada asosiy asoslari. Bu qobiliyatlar asta-sekin, boshidanoq, zamonaviy dunyoning tuzilishini tushunishga olib keladi. Ular texnik taraqqiyotni tushunish va do'kondagi o'zgarishlarni qiynash qobiliyati haqida emas, balki fikr va tafakkurning bazi xususiyatlarini shakllantiradi va dunyoga bo'lgan munosabatga ta'sir qiladi.[3]

Boshqalar bilan solishtirilgan holda, har bir inson, hech bo'lmaganda, o'z vaqti bo'lgan har qanday vazifani bajara olish imkoniyatini olishga intiladi. Maktab va institut davrida ota-onalar va o'qituvchilar matematika o'rganishni tez boshlashni rag'batlantiradilar, lekin bu jarayonning odatiy natijasi vaqliki ko'rinmaydi. Matematika bilan tanishish, keyin esa fizika va sabab-natija munosabatlarini o'rganish, ayni paytda qiyinchiliklarni hal qilish, diqqat, diqqat va iroda muammoni hal qilishga odatlangan mashqlar hisoblanadi.

Matematika o'rganishda o'zgartirish kiritishni, savollar qo'yishni va muammolar yechishni o'rganish tajribasi juda muhimdir. Bu jarayon o'qituvchi va talaba o'rtasidagi munosabatlarda yetakchi bo'ladi. Ota-onalar va o'qituvchilar o'qitishda yordam bermasdan oldin bosh tortishlari, maslahatlari va o'zlarining maslahatlaridan foydalanish katta ahamiyatga ega. Bunda o'quvchilar o'zlarining o'zlashtirish, qanday qilib muammolarni hal qilish va o'zlarining bilimlarini o'stirishlari mumkin.

Matematika, faqat kasbni olishda emas, balki mustaqil ravishda fikr va tafakkur qobiliyatini oshirishda ham juda muhim o'rniga ega. U insonning xatolarini aniqlash, tuzatish va qiyinchiliklarni hal qilishni o'rgatadi. Ota-onalar bilan o'rtasidagi hamkorlik, o'qituvchilar tomonidan yordam berish va o'quvchilar tomonidan o'zlashtirish, barchasi birga matematikaga doir hayotimizni rivojlantiradi.

Albatta, mustaqillik, qaror qabul qilish, mas'uliyatli bo'lish, va xatolardan qo'rqishning yo'qligi nafaqat algebra va geometriya darslarida rivojlanadi. Ammo, bu fanlar hayotda muhim rol o'ynaydigan fazilatlarini tarbiyalaydi. Ular, fidoyilik va faollikni o'rgatish orqali

o'quvchilarni mustaqil va mas'uliyatli shaxslar sifatida rivojlantirishda muhimdir. To'g'ri, matematika o'qituvchilar uchun ham ahamiyatli. Materialni noto'g'ri taqdim etish, jiddiylik va bosimni oshirish, balki o'quvchilar o'z fikrini bayon etishga imkon bermaslik, va passivlik qo'rquvini keltirib chiqarish, ularni yaratuvchilik va faollikka oshirishda muhimiy rolni o'ynaydi (avval sinfda, keyin esa hayotda).[4]

Kattalar har kuni universitet yoki kollejni bitirgach, matematika masalalarini yechishdan to'xtamaydilar. Masalan, poezddagi joylar, kilogramm go'sht narxi, idishdagi kaloriya miqdori, va boshqa ko'plab savollar matematikaga asoslangan va o'zlarini hal qilish uchun matematikni qo'llab-quvvatlaydigan savollar hisoblanadi. Ular bevosita fanlar malikasi bilan bog'liq va ularsiz hal etilmaydi. Ma'lum bo'lishicha, matematika hayotimizda doimiy va ko'rinmas holda mavjud. Ko'pincha biz buni sezmaymiz.

Jamiyat va shaxs hayotida matematika ko'plab sohalarga ta'sir qiladi. Ba'zi kasblarni o'rganishda ularsiz tasavvur qilib bo'lmaydi, ko'plari esa faqat uning individual yo'nalishlarini rivojlantirish orqali yutqazib bo'ldi. Zamonaviy texnik taraqqiyot matematik apparatni murakkablashishi va rivojlanishi bilan chambarchas bog'liq. Agar odamlar fanlar malikasini bilmaganida, kompyuterlar, telefonlar, samolyotlar va kosmik kemalar hech qachon paydo bo'lmagan bo'lar edi. Biroq, matematika inson hayotidagi o'rni bu bilan cheklanmaydi. Fan bolaga dunyoni o'zlashtirishga yordam beradi, samarali munosabatni o'rgatadi, fikrlash va individual xarakter xususiyatlarini shakllantiradi. Biroq, matematika o'zining muammolarni hal qila olmaydi. Yuqorida aytib o'tilganidek, bolalar dunyoga tanishtiruvchining moddiy va shaxsiy xususiyatlarini o'rgatishda muhim rol o'ynaydi.

Matematika inson hayotida juda katta ahamiyatga ega bo'lgan fanlardan biri hisoblanadi. Bu fan, o'quvchi yoshlar uchun ayni paytda o'qitish va o'rganish uchun juda muhimdir. O'quvchi yoshlarning hayotidagi o'rni juda katta bo'lib, ularga shaxsiy rivojlanishda va kasbiy rahbariyatda yordam bera olishi mumkin. Kasbiy Rivojlanish: Matematika, yoshlar uchun g'ayritabii bir kasb olishlari uchun muhimdir. Eng ko'p ish o'rinlarida matematikani o'rganish va uni tushuntirish zarur bo'lar ekan. Moliya, injinerlik, iqtisodiyot, va boshqa sohalarda matematika bilimlari talab qilinadi. Shuningdek, o'quvchi yoshlar kasbiy hayotlariga tayyorlash uchun matematikani o'rganishlari ularga katta imkoniyat beradi. Tushunchalarni Shakllantirish: Matematika tushunchalarni shakllantirish va yaxshi tahlil qilish uchun muhimdir. Bu fan o'quvchilarga loogika va mantiqiy o'ylashni o'rgatadi. Ular masalalarni yechish va muammolarni yaxshi tushuntirish orqali kreativlik va yechish qobiliyatlari rivojlanadi. Bu, ularning boshqa sohalarda ham muvaffaqiyat qilishiga yordam beradi.[5]

Texnologiyalarni O'rganish:

Joriy dunyoda matematika va texnologiya erkin bo'lmaydi. O'quvchilar, matematika orqali texnologiyalarni tushunishlari va ulardan foydalanishlari mumkin bo'lishi kerak. Matematika, kompyuter dasturlarini tuzish va ulardan foydalanishni o'rganishda yordam beradi.

Mustaqil O'rganish:

Matematika, o'quvchilarga mustaqil o'rganish va o'zlarining o'ylash va yechish qobiliyatlari rivojlanishida muhim rol o'ynaydi. Ular o'zlarining muammolarni o'zlashtirish va tushuntirish jarayonlarini boshlaydilar.

Kimyo va Fizikani Tushuntirish:

Matematika kimyo va fizika fanlarini o'rganishda ham muhimdir. Bu fanlar tushunchalarini tahlil qilish va nazariyalar bilan amal qilishda o'quvchilarga yordam bera olishi mumkin.

Sanoat Sohasida:

Matematika, sanoat sohasida ham juda muhimdir. Mashina inshootlari va texnik omillar matematika asosida ishlaydi. Yosh o'quvchilar, sanoat sohasida o'z kasbiy rivojlanishlari uchun matematikani o'rganishlari kerak. Matematika, o'quvchi yoshlar uchun hayotning har bir jihatida muhimdir. Bu fan ularga qobiliyat va imkoniyatlarni rivojlantirishda yordam beradi va kasbiy rahbariyatda ularga yaxshi tayyorlash imkonini beradi. Shuningdek, matematika tushunchalarini o'zlashtirish va har kuni tahlil qilishda yordam bera olishi mumkin. Bu sababli, matematikani o'rganish va uningga yaxshi tayyorlash juda muhimdir.

Jamiyatga Xizmat Qilish:

Matematikani o'rganish, o'quvchi yoshlar uchun jamiyatga xizmat qilishning bir qismini tashkil etadi. Sarmoya, hisob-kitob va boshqa sohalarda matematikani yaxshi bilish o'quvchilarga jamiyatda ma'lum bir maqom bermoqda.

Rivojlanishga Qo'riqchi:

Matematika o'quvchilarning rivojlanishiga qo'riqchi bo'lib turadi. Bu fan o'quvchilarga sabr va dastlabki muammolarni hal qilishni o'rgatadi. Masalalarni yechish jarayoni o'quvchilarga muhim bir amaliyot va jismoniy rivojlanishni ham ta'minlaydi.

Xayollar Va Iqtisodiyotda:

Matematika, xayollar va iqtisodiyot sohasida muhimdir. O'quvchilar, pulni boshqarish va iqtisodiy olaylarni tahlil qilish uchun matematikani o'rganishlari, shaxsiy moliya rivojlanishlarida yordam bera olishadi.

Chet Tillar Bilan Aloqada:

Matematika, dunyo bo'ylab foydalanish uchun chet tillarni o'rganishni oshiradi. Bu, xalqaro aloqalarni rivojlantiradi va global jamiyat bilan bog'liqlikni kuchaytiradi. Natijatan, matematika o'quvchi yoshlar hayotida muhim o'rin egallaydi va ularga kasbiy rivojlanish, g'ayritabii tahlil va yechish qobiliyatlari, va dunyo bo'ylab chet tillarni o'rganishda yordam beradi. Ular matematika bilimlarini o'rganish orqali o'zlarini yaxshi tayyorlashlari va jamiyatda foydalanishlari mumkin bo'lgan bir qadriyatdir. O'quvchi yoshlar uchun matematika fanini o'rganishning muhim yonlari va usullari bor. Bu fan, o'quvchilarni rivojlanayotgan axborot sohasida namoyish etadi. Keyingi qatorda, o'quvchilarga matematikani o'rganish va uning o'quv jarayonini yanada osonlashtirish uchun ba'zi tavsiyalar beramiz:

Amaliyotga Asoslang:

Matematikani o'rganishda amaliyotga e'tibor bering. O'quvchilarning matematikaviy masalalarni ochib, o'zingiz yechishingizni talab qiling. Masalalar ustida amaliy ishlash bilan o'quvchilar tushunchalarni chuqur tushunishadi.

O'qish va Mustaqil O'rganish:

O'quvchilarga matematikani o'qishdan tashqari, mustaqil o'rganish va o'zingizning masalalarni yechish harakatlari bilan shug'ullanishlarini tavsiya eting. Ular o'zlarini yangi masalalar bilan sinashlari va muammolarni hal qilishlari kerak.

Qo'llanmalar va Internet:

Matematika kitoblarini o'qishning yanada oqilona usuli, qo'llanmalar va internet orqali ma'lumot qidirish va o'rganishni o'rgatishdir. Ular ko'p ma'lumotni qidirib topishlari va o'rganishlari mumkin.

Dars va Mashg'ulotlar:

Matematika darslarida o'quvchilarni mashg'ulotlar bilan ta'minlash juda muhimdir. Masalalarni jamoatchilik qilish va ularni o'zlashtirish uchun darslar mashhurdir.

Sabr va Kechiktirish:

O'quvchilar matematikaga qo'ygan vaqtni sabr bilan o'tkazishlari kerak. Masalalar va tushunchalar o'zlarining o'ylaganidan ko'ra qiyinroq bo'lishi mumkin, lekin ular sabr va kerakli vaqt bilan bu muammolarni hal qilishadi. Matematika, o'quvchi yoshlar uchun muhim va rivojlanayotgan fan bo'lib, ularni kasbiy rahbariyatda, ilmiy sohalarda, va jamiyatda o'zlarini yaxshi ko'rsatishlari uchun tayyorlaydi. Matematikani o'rganishni o'quvchilarga ko'proq oson va qiziqarli qilish uchun ularga yordam bering va ularni bu muhim fan orqali hayotning har bir sohasida muvaffaqiyat qilishlari uchun tayyorlashda qo'llang.

Tahlil Qilish va Natijalarni O'zlashtirish:

O'quvchilarga masalalar yechishni o'rganishda, natijalarni tahlil qilish va o'zlashtirish muhimdir. Bu, ularga masalalar orasidagi o'zaro bog'lanishlarni, o'ylashni va tahlil qilishni o'rgatadi. O'quvchilar bu jarayon orqali o'ylash va muammolarni yechishni o'zlashtiradilar.

Fikrni Chetlashtirish:

O'quvchilarga fikrni chetlashtirish va matematikaviy masalalarni yechish uchun strategiyalar o'rgating. Masalalarni qanday ochib, qanday muammolarni yechish va natijalarni tekshirishni o'rgatish.

Sinovlar va Muhokama:

O'quvchilarga matematikaviy sinovlar va muhokama tayyorlashni o'rgating. Bu ularga o'zlarining ma'lumotlarini tekshirish va boshqa o'quvchilar bilan o'z fikrlarini almashishlari imkonini beradi.

Tashqi Yordam:

O'quvchilarga matematika o'rganishda o'qituvchilardan yoki o'quv materiallari uchun internetdan yordam olishlarini tavsiya eting. Bu, ularga qo'shimcha ma'lumot va misol masalalarini o'rganishlarini osonlashtiradi.

Ko'proq Amaliyot:

Matematikani o'rganishni o'quvchilarga amaliyotga yo'naltirishni tavsiya eting. Ular ko'p masalalarni o'zlarining ishi sifatida yechish orqali tushunchalarini chuqur tushunishadi.

Matematika, o'quvchilar hayotida muhim o'rin egallaydi va ularni sodda yechish, tahlil qilish, va fikrlash qobiliyatlari rivojlanishida yordam beradi. Bu fan orqali o'rganish ularga kasbiy rahbariyat, ilmiy sohalarda, va jamiyatda yaxshi o'rinlarni egallashda katta yordam beradi. Matematikani o'rganishni o'quvchilarga oqilona va qiziqarli qilish uchun yordam bering va ularni bu fan orqali o'zlarini yaxshi tayyorlashlari va muvaffaqiyat qilishlari uchun tayyorlang.

Qo'shimcha Resurslar:

O'quvchilarni matematika o'rganish uchun qo'shimcha resurslar bilan ta'minlash juda muhimdir. Bu qo'shimcha masalalar, misollar, va matematika o'qituvchilari tomonidan tuzilgan darslar va o'qitish materiallari bo'lishi mumkin.

Matematika O'yinlari:

O'quvchilarni matematikani o'rganishni o'yin va o'yinlar orqali o'rganishlarini ta'qiq qiling. Bu o'quvchilarni matematika bilimlarini o'zlashtirish va uningga qiziqishlarini oshirish uchun qiziqarli usul bo'lishi mumkin.

Qo'shimcha Darslar va Guruh Ishlari:

O'quvchilarni qo'shimcha matematika darslari va guruh ishlari bilan ta'minlash ham juda foydali bo'ladi. Bu ularga matematikani ko'proq amaliy bilan o'rganish imkonini beradi.

O'quv Natijalarini Baholash:

O'quv natijalarini baholash va ularga maqsadga yo'naltirishning ahamiyatini o'quvchilarga tushintiring. Ularga o'zlarining rivojlanishini kuzatish, tushunish, va yaxshi yonaltirish yordam beradi.

Tarixiy Namoyishlar:

O'quvchilarga matematika tarixidagi yutuqlarni va yirik shaxslarning tarixini o'rgatish bilan bog'liq namoyishlar va qiziqarli hikoyalar bilan matematika bilimni bog'lash imkonini bering. Matematika, o'quvchi yoshlar uchun juda muhim va rivojlanayotgan fan bo'lib, ularga kasbiy rahbariyatda, ilmiy sohalarda, va jamiyatda o'zlarini yaxshi ko'rsatishlari uchun tayyorlaydi. Matematikani o'rganishni o'quvchilarga oqilona va qiziqarli qilish uchun yordam bering va ularni bu fan orqali hayotning har bir sohasida muvaffaqiyat qilishlari uchun tayyorlang.[6]

Matematika va Kasbiy Rivojlanish:

Matematika o'quvchi yoshlar uchun kasbiy rivojlanishning asosiy qismlaridan biri hisoblanadi. O'quvchilar matematikani o'rganish orqali ta'lim olish va o'zlarining kasbiy hayotlariga tayyorlashadi. Ularning kasbiy rahbariyatda, iqtisodiyotda, va boshqa sohalarda muvaffaqiyat qilishlari uchun matematika bilimlarining yaxshi o'rganishlari zarurdir.

O'quvchilarning Tashqi Dunyo Bilan Bog'lanishi:

Matematika, o'quvchilarga tashqi dunyo bilan ham ko'proq bog'lanish yaratadi. Ular matematika tushunchalarini o'zlarining amaliyoti va real jamiyatda qanday ishlaydiganligini tushunish orqali dunyo bilan aloqada bo'lishadi.

Sovutish va Yuksak Maqsadlarga Yo'naltirish:

Matematika o'quvchilarga sovutishni o'rganish va yuksak maqsadlarga yo'naltirishda yordam beradi. Ular masalalarni yechish orqali muammolarni hal qilish va yuksak maqsadlarga erishishning muhim qadriyatlarini o'rganishadi.

O'quvchilarni Jismoniy Rivojlanishda Yordam Berish:

Matematika, o'quvchilarni jismoniy rivojlanishda ham yordam beradi. Ularni amaliy masalalar yechish va tahlil qilish o'quv jarayonlarida jismoniy o'sishni oshiradi.

Tayanch So'zlar Bilan Maqsadlarni Qo'yish:

O'quvchilarga maqsadlarni tayanch so'zlar orqali qo'yishni o'rgating. Ular o'zlarining matematikaviy maqsadlarini ifodalash orqali maqsadlariga erishish uchun yo'l ko'rsatishadi. Matematika o'quvchi yoshlar uchun hayotning asosiy qismi bo'lib, ularni kasbiy rivojlanishda, o'zlarini yaxshi ko'rsatishda, va tashqi dunyo bilan ham bog'lanishda yordam beradi. O'quvchilarni matematikani sevgan va bu fan orqali o'zlarini rivojlantirgan insonlar deb ko'rish uchun o'rgating. Bu bilimlar ularga sodda yechish va tahlil qilish, fikrlash va muammolarni hal qilish qobiliyatlari va kasbiy rahbariyatda muvaffaqiyat qilishlari uchun kerakli asoslarini tashkil etadi. Matematika, o'quvchi yoshlar hayotidagi o'rni juda katta va muhimdir. Bu fan ularga kasbiy rivojlanish, fikrlash va tahlil qilish qobiliyatlari, jismoniy rivojlanish, va jamiyatga xizmat qilish imkonini beradi. Matematika o'rganish, o'quvchilarni dunyo bo'ylab foydalanishga tayyorlaydi, ularga yuksak maqsadlarni qo'yish va o'zlarini yaxshi ko'rsatishda yordam beradi. Matematika o'rganishning eng muhim qismi o'quvchilarga bu fan bilimlarini o'rganishni sevgan va matematika tushunchalarini amaliyotga o'tkazishni o'rganishdir. Matematika o'rganish, ularga o'zlarini sodda yechish va muammolarni hal qilishda yordam bera olishi mumkin bo'lgan ilmiy va kasbiy qobiliyatlarni rivojlantirish imkonini beradi. O'quvchilarni matematikani o'rganishni sevgan va uningga o'zlarini yaxshi tayyorlashlari uchun o'rgating. Bu, ularning kasbiy rahbariyatda, ilmiy sohalarda, va jamiyatda o'zlarini yaxshi ko'rsatishlari uchun tayyorlashlari uchun katta imkoniyatlar ochadi. Matematika o'rganish, o'quvchilarga o'zlarini rivojlantirish va muvaffaqiyat qilishlari uchun eng katta yordamchilardan biri bo'lib turadi.[7]

XULOSA

Xulosa o'rnida ta'kidlash joizki, hayotimizda chuqur o'zgarishlar yuz bermoqda. Xalqimizning asriy orzusi mustaqillikka tinch, parlament yo'li bilan erishdik. Istiqloq tufayli o'zbek xalqi o'zining haqiqiy tarixini, jahon tan olgan madaniy va ma'rifiy boyliglarini, urfodat va an'analarini tiklash imkoniyatiga ega bo'ldi. Bugungi mustaqil diyorumiz, Yangi O'zbekisto yoshlari ham ajdodlarga monand holda matematika bilimlarini yaxshi o'zlashtirib xalqaro olimpiadalarda yuksak o'rinlarni qo'lga kiritib qaytmoqdalar. Albatta, yurtboshimiz va davlatimiz tamonidan ularga yetarlicha imkoniyatlar ham yaratilmoqda.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Bikbaeva N.U, Ibragimova Z.I., Qosimova X.I. Maktabgacha tarbiya yoshidagi bolalarda elementar matematik tasavvurlarni shakllantirish. – T.O'qituvchi, 1995 y.
2. Jumayev M. Maktabgacha yoshdagi bolalarda matematik tasavvurlarni shakllantirish metodikasi va nazariyasi. – T, 2007.
3. <https://saviya.uz/hayot/tarjimai-hol/abu-nasr-forobiy-873-950/>
4. <https://academy.uz/uz/page/ozbekistonda-ilm-fan-taraqqiyoti>
5. F. Anapiyayev. "Ma'rifat " Gazetasi 2016

6. Pichurin L. F. Matematika gumanitar fan // maktabdagi matematika, 2002 yil
7. Kudryavtsev L. D. Mamonaviy matematika va uni o'rganish haqidagi fikrlar. M.: Fan, 1977 Yil